

Folkhälsomyndigheten

Vägledning om Migrationsverkets asylboenden

Innehåll

Vägledning om Migrationsverkets asylboenden	6
Särskilda hälsorisker och vad som bör kontrolleras	6
Avgränsning.....	6
Vad är ett asylboende?	8
Är ett asylboende ett tillfälligt boende enligt miljöbalken?.....	8
Mer hos Migrationsverket om asylboenden.....	9
Ansvar i tillsynen av asylboenden	10
Verksamhetsutövarens ansvar	10
Vem är verksamhetsutövare?.....	10
Vem kan föreläggas om åtgärder?.....	11
Mer information finns hos Naturvårdsverket	11
Miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvar	11
Folkhälsomyndigheten central tillsynsvägledande myndighet	12
Tillsynsbesök.....	13
Systemtillsyn.....	13
Inspektion av lokalerna	13
Särskild hänsyn vid inspektion	14
Egenkontroll.....	15
Miljöbalkens regler om egenkontroll	15
Livsmedelslagstiftningens regler om egenkontroll	15
Egenkontroll är ett förebyggande arbete.....	15
Vem ansvarar för egenkontrollen?.....	15
Migrationsverkets arbete med egenkontroll	16
Rutiner för underhåll, klagomål och information är viktiga för egenkontrollen.....	16
Vad bör ingå i egenkontrollen för ett asylboende?	16
Boendetäthet	18
Faktorer som styr boendetäthet	18
Lägenheter i ordinarie bostadsområden	18
Migrationsverkets regler om boendetäthet	18

Buller	19
Mer information hos andra myndigheter	19
Fukt och mikroorganismer	20
Förebyggande åtgärder	20
Alla fuktskador måste åtgärdas	20
Allmänna råd om fukt och mikroorganismer	21
Mer information hos andra	21
Hygien och hygienutrymmen	22
Toaletter och duschar	22
Skötbord.....	22
Risk för smittspridning och affischer om god handhygien	23
Livsmedelshantering och matlagingsmöjligheter	24
Köksfläktar.....	24
Hur många kök behövs?.....	24
Mer information hos Livsmedelsverket	24
Miljötabaksrök.....	25
Rökförbud enligt tobakslagen	25
Är miljötabaksrök en olägenhet enligt miljöbalken?.....	25
Radon	26
Hälsoeffekter av radon.....	26
Mer information hos andra myndigheter	26
Skadedjur	27
Ansvar enligt miljöbalken	27
Förebyggande åtgärder.....	27
Mer hos andra.....	27
Skola, förskola och vuxenutbildning.....	28
Anmälningsskyldiga verksamheter	28
Arbetsmiljöverket har också tillsyn över förskole- och skolverksamhet	28
Städning, städbarhet, rengöring och tvätt.....	29
Städbarhet.....	29
Städning och rengöring.....	29

Tvätt	29
Temperatur	31
Vatten, avlopp och avfall	32
Dricksvatten	32
Legionella	32
Eget avlopp	33
Avfall	33
Ventilation	34
Riktvärden för asylboenden	34
Ventilation och fläktar i kök	34
Ventilation i duschrum och andra våtutrymmen	34

Vägledning om Migrationsverkets asylboenden

Här kan du som är miljö- och hälsoskyddsinspektör och ska inspektera Migrationsverket asylboenden få information om vilka typer av asylboenden som finns, hur ansvarsfördelningen ser ut och vilka områden som bör inspekteras. Vägledningen riktar sig i första hand till inspektörer men kan även användas av dig som är fastighetsägare eller leverantör av ett tillfälligt boende.

Asylboenden är de bostäder som Migrationsverket erbjuder alla som ansöker om asyl i Sverige under tiden som deras asylärende utreds. Asylboende kallas även för anläggningsboende för asylsökande, förläggning för asylsökande, flyktingboende och migrationsboende.

Särskilda hälsorisker och vad som bör kontrolleras

Vid alla asylboenden är genomströmningen av människor stor och boendetätheten hög. De asylsökande bor oftast på en liten yta och många personer delar kök och hygienutrymmen. Detta ställer stora krav på bland annat ventilation, underhåll, materialval, städning och hygien.

Risken för olägenhet till följd av partiklar eller ämnen i luften ökar om städningen eller ventilationen är bristfällig. Dessutom ökar risken för spridning av smittsamma sjukdomar om det finns brister i städning, underhåll och tvätt av sänglakan eller om det är svårt att tvätta händerna vid toaletterna. En hög boendetäthet och bristande städning i kombination med hög temperatur och hög luftfuktighet ökar även risken för angrepp av skadedjur. Vidare gör bristfällig ventilation i kombination med frekvent nyttjande av kök och våtutrymmen att risken för fukt och mikroorganismer ökar.

Områden som är särskilt viktiga att kontrollera vid inspektion av dessa boenden är därför:

- ventilation
- städning och rengöring
- hygien och hygienutrymmen
- materialval och underhåll
- fukt och mikroorganismer
- skadedjur.

Avgränsning

Den här vägledningen gäller tillämpningen av miljöbalkens regler om olägenhet för människors hälsa i Migrationsverkets asylboenden. Den riktar sig mot och bör

tillämpas för de boenden där asylsökande bor under en längre tid, det vill säga i flera månader och upp till år, men den bör även kunna tillämpas för ordinarie ankomstboenden.

Vägledningen omfattar inte tillfällig vistelse i ankomstboenden som uppstår i en extraordinär situation, det vill säga evakueringsplatser, beredskapsplatser och tillfälliga tältboenden. Den omfattar inte heller boenden för asylsökande på institution, exempelvis särskilt boende för vård, fängelse eller förvar, hem för ensamkommande barn, övriga lokaler för vård eller annat omhändertagande eller övriga tillfälliga boenden, det vill säga boende på hotell, campingar, vandrarhem, stugbyar med mera som inte är asylboenden. Vidare gäller den inte tillsynsvägledning vid utbrott av objektburen smitta enligt 9 kap. 15 § miljöbalken.

Vad är ett asylboende?

Migrationsverket har på statens uppdrag huvudansvaret för att ta emot asylsökande enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Ansvaret innebär att erbjuda boende för asylsökande som inte ordnar boende själv. Asylsökande kan välja att bo i Migrationsverkets asylboenden eller i eget boende under tiden som deras ärende utreds. Migrationsverket erbjuder olika typer av asylboenden, i huvudsak dessa:

- Boende i lägenhet med självhushåll innebär att Migrationsverket hyr lägenheter som oftast ligger i ett vanligt bostadsområde. En lägenhet innehåller flera platser.
- Kollektivt boende av typ studentboende med möjlighet till eget självhushåll är hyrda anläggningar som drivs i egen regi av Migrationsverket. De är alltså inte upphandlade.
- Vid behov upphandlar och hyr Migrationsverket tillfälliga boendeplatser av privata aktörer i hotellbyggnader, vandrarhem, stugbyar med mera. Sådana boenden är med eller utan självhushåll. De kallas också tillfälliga boenden.

[Migrationsverket ger mer information om vilka olika former av boenden som finns och deras benämningar.](#)

I en lägenhet bor oftast flera personer och i normala fall bor upp till två personer per rum, vilket innebär att en trerumslägenhet kan rymma sex personer. I upphandlade boenden och kollektiva boenden är det normala att två till fyra personer delar på ett sovrum, beroende på yta. Övriga utrymmen såsom kök, hygienutrymmen och allrum är oftast gemensamma och delas av flera.

I de situationer där Migrationsverkets boenden inte räcker till kan Migrationsverket behöva ”förtäta” befintliga boenden. Detta innebär att man tillåter fler personer per rum än vad man gör i normala fall.

Är ett asylboende ett tillfälligt boende enligt miljöbalken?

Hur länge man vistas i en viss miljö kan ha betydelse när det gäller risken för olägenhet för människors hälsa enligt miljöbalken. Det varierar hur länge en person vistas i ett asylboende och det beror både på asylprocessen och på tiden det tar att få en plats i en kommun, efter beslut om uppehållstillstånd. Det är dock inte ovanligt att personer bor i anläggningarna i flera månader och upp till flera år. När det gäller en bedömning enligt miljöbalken bör boendena därför inte betraktas som tillfälliga ur hälsoskyddssynpunkt. De kan därmed inte likställas med andra tillfälliga boenden såsom hotell, campingar och pensionat där människor oftast bor någon enstaka natt och upp till några veckor.

Mer hos Migrationsverket om asylboenden

- [Boende för asylsökande](#)
- [Ny ramavtalsupphandling av asylboenden](#)
- [Tidigare upphandlingar av asylboende](#)

Ansvar i tillsynen av asylboenden

Migrationsverkets asylboenden räknas som lokaler för allmänna ändamål och omfattas av miljöbalkens bestämmelser, men de är inte anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Verksamheterna står under kommunernas miljöbalkstillsyn.

Miljööverdomstolen har i en dom fastställt att en flyktingmottagning omfattas av 9 kap. 9 § miljöbalken, vilket innebär att kommunen har rätt att bedriva tillsyn och ställa krav på egenkontroll.

[Utförlig information om miljööverdomstolens dom](#)

Verksamhetsutövarens ansvar

Det är verksamhetsutövarens ansvar att känna till lagstiftningen i miljöbalken som berör verksamheten, men även andra lagar och regler, till exempel Boverkets byggregler, arbetsmiljölagen, livsmedelslagstiftningen, smittskyddslagen och tobakslagen. Miljöbalken ställer krav på att en verksamhetsutövare ska ha egenkontroll. Verksamhetsutövaren ska därmed ha rutiner för att identifiera, upptäcka, förebygga och åtgärda brister i sin verksamhet.

Vem är verksamhetsutövare?

Miljöbalken innehåller ingen klar definition av begreppet verksamhetsutövare, men enligt rättspraxis är verksamhetsutövaren den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta en åtgärd. I [Naturvårdsverkets handbok Operativ tillsyn \(2001:4\)](#) definieras verksamhetsutövare som de juridiska företag, organisationer etc. eller fysiska personer som ansvarar för en verksamhet eller del av en sådan.

När det gäller Migrationsverkets asylboenden finns flera potentiella aktörer som kan ses som verksamhetsutövare.

Huvudsakliga verksamhetsutövare är:

- Migrationsverket
- fastighetsägare
- de som driver boenden (leverantörer).

Migrationsverket är verksamhetsutövare för verksamheten flyktingmottagning. Därmed ska Migrationsverket se till att de bostäder som används åt asylsökande är i sådant skick och brukas så att de människor som bor där inte utsätts för hälsorisker. Fastighetsägare och leverantörer av boenden för asylsökande är också verksamhetsutövare genom att de äger och driver boendena som Migrationsverket nyttjar. Även dessa har ett ansvar att hindra och undanröja olägenheter för människors hälsa.

Alla tre ovanstående aktörer har också ansvar för att bedriva egenkontroll. Av verksamheternas respektive egenkontroll bör det framgå vilken aktör som ansvarar för vad.

Vem kan föreläggas om åtgärder?

Miljöbalken ställer krav på att en verksamhetsutövare ska ha egenkontroll och åtgärda brister i sin verksamhet. Om en verksamhetsutövare inte självmant åtgärdar bristerna i sin verksamhet kan miljö- och hälsoskyddsnämnden ställa krav på verksamhetsutövaren att åtgärda bristerna genom ett föreläggande.

Migrationsverket, fastighetsägaren eller den som driver ett boende kan föreläggas om en åtgärd, beroende på vad åtgärden gäller och vem som har faktisk och rättslig möjlighet att åtgärda bristen.

Mer information finns hos Naturvårdsverket

Naturvårdsverket ger övergripande tillsynsvägledning utifrån miljöbalken om operativ tillsyn, egenkontroll och begrepp såsom verksamhetsutövare, bland annat i [allmänna råd om tillsyn \(2001:3\)](#) och i [handboken Operativ tillsyn 2001:4](#).

Miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvar

Enligt miljöbalken har kommunernas miljönämnder eller motsvarande det operativa tillsynsansvaret för asylboenden. Det är alltså miljönämnden som i sin tillsyn ska kontrollera att lagstiftningen i miljöbalken följs. Tillsynen kan utövas genom att miljökontoret gör tillsynsbesök och ger råd och information.

Miljönämnden ska även bedöma om det finns brister i ett boende samt ställa krav på att bristerna åtgärdas. Det kan göras i form av förelägganden eller förbud mot att driva verksamhet. Miljönämnden är också skyldig att åtalsanmäla alla misstankar om brott mot miljöbalkens bestämmelser och ska dessutom pröva och besluta om miljöstraffavgifter om en verksamhetsutövare bryter mot vissa av miljöbalkens bestämmelser.

Asylboenden är ingen anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Ett boende kan därför öppnas utan en föregående anmälan till miljönämnden. För att tidigt fånga upp asylboenden i tillsynen är det dock värdefullt om det inom kommunen finns ett välfungerade kontaktnät mellan kommunstyrelsen, miljönämnden, byggnadsnämnden, räddningstjänsten och andra inblandade aktörer.

Miljönämnderna ska varje år planera sitt tillsynsarbete utefter ett tillsynsbehov, och tillsynsbehovet för en viss typ av verksamhet bör i sin tur prioriteras utifrån hälso- och miljömässiga risker. Nämnden bör också ta hänsyn till lokala och regionala hälso- och miljöskyddsproblem. När det gäller Migrationsverkets asylboenden bör miljönämnden ta med i bedömningen att de boende kan ha svårt att välja ett annat boende och att göra sina röster hörda.

Folkhälsomyndigheten central tillsynsvägledande myndighet

Folkhälsomyndigheten är nationell tillsynsvägledande myndighet när det gäller miljöbalkens regler om hälsoskydd för inomhusmiljö, hygien och objektburen smitta. Det innebär att myndigheten ansvarar för att vägleda kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder om de regler som finns om inomhusmiljön i bostäder och lokaler för allmänna ändamål. Här ingår de boenden som Migrationsverket erbjuder asylsökande.

Folkhälsomyndigheten vägleder också kommunernas miljönämnder vid tillsyn enligt smittskyddslagen samt ger stöd och råd, samordnar, följer upp och utvärderar kommunernas tillsynsarbete enligt miljöbalken. Myndigheten utför dock ingen operativ tillsyn. Länsstyrelsen har en regional tillsynsvägledande roll.

Tillsynsbesök

Tillsynsbesök på asylboenden bör som regel förbokas, men oanmälda inspektioner kan vara nödvändiga om det finns återkommande problem som inte åtgärdas.

Ibland behöver man kunna se hur det ser ut på plats utan förannmälan, till exempel om det har varit problem med städning och rengöring.

Inför tillsynsbesöket är det bra att ha tillgång till ritningar över lokalen som ska inspekteras. Ibland finns ritningar hos miljökontoret och ibland behöver ritningar begäras in från verksamhetsutövaren eller fastighetsägaren. Ritningen bör visa antal rum och yta i kvadratmeter, gemensamhetsutrymmen, antal toaletter, antal duschar, köksutrymmen och de luftflöden som finns i respektive rum och utrymme.

Inspektören kontaktar verksamhetsutövaren för boendet och bokar tid för inspektionen. Fastighetsägaren och vaktmästare eller tekniker som sköter den dagliga översynen behöver vara med eftersom det oftast är de som kan svara på frågor och har möjlighet att utföra åtgärder.

Inspektionen bör läggas upp så att man dels gör en systemtillsyn och dels inspekterar lokalerna.

Systemtillsyn

Systemtillsynen innebär en diskussion om och en kontroll av asylboendets egenkontroll. Det underlättar om det finns en dokumenterad egenkontroll även om det inte är ett krav enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Vid systemtillsynen bör det finnas tillgång till ritningar över lokalerna, dokument från den senaste obligatoriska ventilationskontrollen, dokument över antal personer som vistas i respektive rum, städschema och uppgifter om radonvärden i lokalerna. Det är viktigt att fråga om det varit några fel i byggnaden såsom fuktskador, problem med dålig luft, avvikande lukt, problem med ventilation, buller eller förekomst av skadedjur. Inspektören ska även fråga hur städningen fungerar och om det finns andra problem som kan vara en olägenhet för människors hälsa.

Detta bör ingå i egenkontrollen för ett asylboende

Inspektion av lokalerna

Vid inspektionen av lokalerna bör man kontrollera följande:

- Om ventilationen i sovrum, duschrum, kök och andra gemensamma lokaler är tillfredställande. Unken lukt eller främmande lukt kan indikera att ventilationen inte har tillräcklig kapacitet eller är felkonstruerad. Svartmögel i kök och duschar kan också tyda på att ventilationen inte har tillräcklig kapacitet.
- Om städning och rengöring i kök, duschrum, toaletter och andra gemensamma lokaler är bra. Om städning utförs av de boende bör även

denna städning kontrolleras. Tecken på bristfällig städning är dammskikt på golv och ytor som bör städas dagligen, damm bakom dörrar och under möbler, fläckar, ingrodd smuts, fett på ytor, smutsiga filter i köksfläktar, dålig lukt eller lukt av urin på toaletter.

- Om underhållet i sovrum, hygienutrymmen, kök och andra gemensamma utrymmen är tillfredställande. Finns slitage av ytskikt, inredning och utrustning som kan försvåra städning och rengöring? Spruckna golvmattor, sprucket eller löst sittande kakel och trasig väggbeklädnad tyder på eftersatt underhåll av hygienutrymmen. Slitna och spruckna bänkskivor, kakel och golv samt sliten köksutrustning tyder på att underhållet är eftersatt i köket.
- Om det finns fukt- och mögelskador i duschutrymmen, kök och andra utrymmen.
- Om det finns möjlighet att upprätthålla en bra hygienisk standard. Finns tillräckligt många toaletter och duschar? Finns flytande tvål och pappershanddukar på gemensamma toaletter? Finns flytande tvål och pappershanddukar vid diskhoar och eventuella handfat, för att underlätta handtvätt i gemensamma kök i kollektiva boenden?
- Om temperaturen är tillfredsställande.
- Om skadedjur förekommer (bör ha framkommit vid systemtillsynen).

Särskild hänsyn vid inspektion

Det är mycket viktigt att visa de boende respekt och hänsyn vid en inspektion. Som inspektör behöver man förklara för de boende varför inspektionen görs och på vilket sätt inomhusmiljön kan förbättras. Inspektören bör fråga personal på plats om man kan besöka rum som ska inspekteras. De känner oftast till de boende och vet vilka normer och regler som kan finnas. Som inspektör behöver man också beakta att de asylsökande, på grund av sin situation, kan ha svårt att påtala brister i boendet.

Egenkontroll

Migrationsverkets asylboenden omfattas av miljöbalkens krav på egenkontroll. En bra egenkontroll kan göra att hälsoproblem för människor förebyggs.

Miljöbalkens regler om egenkontroll

Miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll finns i 26 kap. 19 § miljöbalken, och tillsammans med de allmänna hänsynsreglerna utgör de grunden för verksamhetsutövarens egenkontroll. Till detta kommer också [Naturvårdsverkets allmänna råd \(NFS 2001:2\) om egenkontroll](#) eftersom Naturvårdsverket ger [allmän tillsynsvägledning i frågor om egenkontroll](#). Observera att asylboenden inte omfattas av krav på dokumenterad egenkontroll enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

[Mer information om egenkontroll](#)

Livsmedelslagstiftningens regler om egenkontroll

Asylboenden som serverar mat ska följa de lagar som finns om livsmedel och omfattas därför av krav på egenkontroll enligt livsmedelslagstiftningen.

[Livsmedelsverket vägleder om egenkontroll vad gäller servering och hantering av livsmedel och dricksvatten.](#)

Egenkontroll är ett förebyggande arbete

Egenkontroll enligt miljöbalken är ett förebyggande arbete där verksamhetsutövaren fortlöpande ska planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka och förebygga hälsoproblem eller skador på miljön. Rutiner i egenkontrollen beskriver vanligtvis vad som ska göras, vem som ska göra det, hur arbetet ska utföras, när det ska utföras och när det är lämpligt att detta dokumenteras. Det finns inget krav på att egenkontrollen för ett asylboende måste vara dokumenterad, men för att underlätta arbetet krävs ofta att rutiner och kontroller är nedskrivna.

Vem ansvarar för egenkontrollen?

Ansvar för egenkontrollen kan vara delat mellan Migrationsverket och fastighetsägaren och/eller leverantören av ett boende. I verksamhetsutövarens egenkontroll bör det framgå vem som är ansvarig för vad när det gäller de åtgärder som behöver utföras. Tillsynsmyndigheten har enligt 26 kap. 19 § miljöbalken rätt att begära att verksamhetsutövaren tar fram ett skriftligt egenkontrollprogram.

Migrationsverkets arbete med egenkontroll

Migrationsverket kontrollerar sina boenden genom besiktningar varje kvartal. Dessutom gör man anmälda och oanmälda revisioner av sina boenden. För mer information, kontakta Migrationsverket.

Rutiner för underhåll, klagomål och information är viktiga för egenkontrollen

Asylboenden har ofta en hög genomströmning av människor, och många personer bor på en liten yta och delar gemensamma utrymmen. Detta medför ett avsevärt slitage på lokaler och utrustning, och det är därför önskvärt med ett underhållsschema. För att kunna upptäcka och åtgärda brister i tid krävs att verksamhetsutövaren (Migrationsverket, fastighetsägaren eller den som driver ett asylboende) gör regelbundna kontroller och att det finns fungerande rutiner för att fånga upp klagomål från de boende.

Det är viktigt att de boende får information om skötsel av utrustning på olika språk. De kommer från andra kulturer och kan ha olika erfarenheter och kunskaper. Det är särskilt viktigt med information om hur olika installationer fungerar, exempelvis ventilation, samt med skötselrutiner för utrustning såsom tvättmaskiner och torktumlare. Det kan även vara bra att rent praktiskt visa hur olika saker fungerar.

Vad bör ingå i egenkontrollen för ett asylboende?

Egenkontrollen för ett asylboende bör innehålla:

- uppgifter om det organisatoriska ansvaret för drift och underhåll av fastigheten, till exempel ventilation, VVS-installationer och städning
- rutiner för drift och underhåll av ventilationen, till exempel byte av luftfilter och rengöring av ventilationskanaler och don
- rutiner för åtgärder om ventilationen slutar fungera, till exempel vädringsrutiner
- rutiner för att följa upp hur de boende upplever luftkvaliteten i lokalerna
- anvisningar om hur många personer som kan vistas i olika rum och lokaler, baserat på aktuella flöden i lokalerna och gällande riktvärden
- uppgifter om städningens omfattning, till exempel daglig städning, månatlig städning och höghöjdstädning (städning av ytor på hög höjd exempelvis armatur)
- information om vad som ska städas samt vilka städmetoder och -kemikalier som ska användas och var
- rutiner för utökad städning vid utbrott av smitta
- rutiner hur städresultat ska följas upp

- rutiner för hur städavtalet kan sägas upp om städningen utförs bristfälligt
- rutiner för underhåll av ytskikt såsom golv och väggar i sovrum, gemensamhetsutrymmen, duschutrymmen och köksutrymmen (underhållsschema)
- rutiner för underhåll av VVS-installationer i duschutrymmen, toaletter och kök
- rutiner för kontroll av vattentemperatur (för att motverka legionella)
- rutiner för kontroll av inomhustemperatur
- rutiner för kontroll av skadedjur och uppgifter om vem som gör vad vid förekomst av skadedjur
- rutiner vid utbrott av smitta, kontaktuppgifter till smittskyddsläkare och miljökontor
- rutiner för kontroll av radon
- rutiner för att fånga upp och hantera klagomål från boende
- rutiner för att informera de boende om till exempel skötsel av utrustning, på olika språk.

Boendetäthet

Boendetätheten, det vill säga antalet personer per kvadratmeter, är ofta hög i Migrationsverkets asylboenden, och det är en faktor som kan öka risken för ohälsa. Många personer på en liten yta medför bland annat ökad risk för spridning av infektionssjukdomar. En hög boendetäthet kan också medföra problem med dålig luftkvalitet, fukt och mögel samt stort slitage. Detta kan i sin tur öka risken för hälsoproblem såsom astma och allergi genom att städningen blir svårare att genomföra.

Faktorer som styr boendetäthet

Folkhälsomyndigheten har inga regler för boendetäthet som anger antal kvadratmeter per person eller liknande. Därför får miljö- och hälsoskyddsinspektören i varje enskilt fall bedöma om asylboendets lokaler och utformning, i förhållande till antalet personer, kan vara en olägenhet för människors hälsa. Direkt begränsande faktorer är dock kapaciteten på ventilationen och antalet toaletter och hygienutrymmen. När många personer vistas på en liten yta ställs även stora krav på verksamheten vad gäller städning, städbarhet, materialval och underhåll.

Någonstans går en gräns för hur många personer som rimligen kan bo i ett asylboende och det måste finnas tillräckliga utrymmen för att täcka behoven av sömn, ro och vila, mat och hygien. När ett boende förtätas, med fler boende per kvadratmeter, blir det extra viktigt med fungerande rutiner för städning och underhåll. Städningen kan också behöva ske oftare än vid normal beläggning.

Lägenheter i ordinarie bostadsområden

Lägenheter i ordinarie bostadsområden är byggda och anpassade för ett visst antal personer. Om de boende är fler än vad lägenheten är anpassad för kan problem med för låg luftomsättning, fukt och mögel uppkomma. Till exempel är inte alltid en trerumslägenhet anpassad för att hysa sex vuxna personer, särskilt vad gäller ventilationen. Det är alltid verksamhetsutövarens ansvar att miljöbalkens krav uppfylls, och det är verksamhetsutövaren som ska lösa eventuella problem. En lösning kan vara att anpassa ventilationen med mera efter det antal personer som bor i lägenheten, och en annan är att i stället begränsa antalet personer.

Migrationsverkets regler om boendetäthet

Migrationsverket har egna krav som anger att det i ett sovrum ska vara minst fem kvadratmeter per person och att maximalt fyra personer får dela på ett sovrum. I vissa akuta situationer kan en högre boendetäthet tillåtas och då sänks kravet till tre kvadratmeter per person och maximalt sex personer i ett sovrum. För mer information, kontakta Migrationsverket.

Buller

Buller i bostäder kommer ofta från installationer såsom fläktar, hissar och tvättmaskiner men även från trafik och grannar. I asylboenden gäller samma regler för buller som i andra bostäder.

Ett exempel på buller som kan förekomma i ett asylboende är buller från ventilationsaggregat eftersom det kan bli nödvändigt att forcera fläktar för att öka frånluftsflödet i kök och hygienutrymmen. Vid forcerad ventilation kan problem med buller uppstå.

För att undvika att boende blir störda av sina grannar bör det finnas regler för spelning av musik och regler för när det i övrigt ska vara tyst i boendet.

Rutiner för kontroll och åtgärd av bullerproblem bör ingå i verksamhetens egenkontroll. [Läs mer om egenkontroll här.](#)

Folkhälsomyndigheten vägleder i [allmänna råd om buller inomhus \(FoHMFS 2014:13\)](#) och i handboken [Buller, höga ljudnivåer och buller inomhus.](#)

[Övrig information om buller från Folkhälsomyndigheten](#)

Mer information hos andra myndigheter

[Naturvårdsverket vägleder om buller utomhus](#)

[Boverket vägleder om buller vid planering och nybyggnation](#)

Fukt och mikroorganismer

Fuktskador och mögeltillväxt i bostäder och lokaler är en olägenhet för människors hälsa enligt miljöbalken, och det är viktigt att problemen åtgärdas så fort som möjligt. Fuktskador kan bero på läckage från tak och fönster, vattenledningar, avloppsstammar och toaletter eller på att duschar med mera används på fel sätt.

Förebyggande åtgärder

I asylboenden är belastningen hög på dusch- och köksutrymmen. Ventilationen har ofta låg kapacitet, vilket gör att fuktnivåerna kan bli så höga att tillväxt av mögel och mikroorganismer blir ett problem. Det är viktigt att utrymmen som används mycket är anpassade efter belastningen, det vill säga har tåliga ytskikt, fuktspärrar och tillräcklig ventilation. I duschrum med enstaka duschar utan vädringsfönster bör grundventilationen, enligt Boverkets tidigare byggregler, vara minst 15 liter per sekund. I dagens byggregler är denna skrivning borttagen, men det kan ändå vara ett lämpligt värde att utgå ifrån. I duschutrymmen bör det dessutom finnas möjlighet att forcera ventilationen eller förstärka frånluftsflödet med extra frånluftsfläktar. I duschutrymmen med flera duschar bör frånluftsflödena ökas ytterligare för att undvika problem med fuktskador, och även här bör det finnas möjlighet att forcera flöden. I köksutrymmen bör det finnas köksfläktar med varierbart flöde.

Det är också bra att det finns regler för skötsel av lokaler och utrustning, till exempel att den som duschat rakar rent golvet från vatten för att minska avdunstningen av fukt till luft. Ett annat exempel är att den som lagar mat höjer frånluftsflödet. [Läs mer om ventilation här.](#)

Alla fuktskador måste åtgärdas

Många boenden finns i äldre fastigheter som ofta saknar fuktspärrar i duschutrymmen och toaletter. På grund av hög belastning och felaktig eller ovarsam användning kan fukthalten i väggar som består av kakel och murbruk vara så hög att väggarna vittrar sönder. Mögel och mikroorganismer kan också växa till och bli en olägenhet för människors hälsa. Alla typer av fukt- och mögelskador bör åtgärdas snarast, och allt skadat material måste tas bort och ersättas med nytt. Även gamla upptorkade fuktskador kan vara en olägenhet för människors hälsa eftersom det kan finnas stora mängder upptorkat mögel och sporer från mögel. Kommer detta ut i inomhusluften kan det ge problem med ohälsa. Dessa fuktskador kan inte hittas med fuktmätare men en fuktkonsult kan utifrån byggnadens konstruktion leta efter troliga platser för gamla fuktskador. Företag som är certifierade att utföra arbeten i våtrum bör anlitas.

Vid en fuktskada är det viktigaste att hitta skadan, täta läckaget och byta ut rötskadat material. Efter utförd åtgärd är det viktigt att det finns rutiner för att kontrollera om åtgärderna fick önskat resultat. Oftast är det inte nödvändigt att mäta spårgaser eller kemikaliska markörer eller att fastställa mögeltyp.

Allmänna råd om fukt och mikroorganismer

Folkhälsomyndigheten vägleder i [allmänna råd om fukt och mikroorganismer \(FoHMFS 2014:14\)](#). Från denna sida kommer det också så småningom att finnas en hänvisning till den kompletterande vägledning om fukt och mikroorganismer som är under produktion.

Verksamhetens egenkontroll bör inkludera rutiner för att kontrollera och åtgärda fukt- och mögelproblem. Det är också viktigt att det finns rutiner för kommunikation mellan verksamhetsutövaren och fastighetsägaren samt rutiner för felanmälan och klagomål. [Läs mer om egenkontroll här.](#)

Mer information hos andra

SWESIAQ har en metod för att åtgärda inomhusmiljöproblem inklusive fukt- och mögelskador som kallas [SWESIAQ-modellen](#). Metoden är lämplig att använda vid större problem med inomhusmiljön.

SWESIAQ har även tagit fram publikationen [Utredning av mikrobiell påväxt i byggnader](#) som tar upp för- och nackdelar med olika åtgärdsmetoder.

WHO har tagit fram publikationen [Dampness and Mould](#). Den innehåller riktlinjer för inomhusmiljö samt information om hur fukt och mögel påverkar luftkvaliteten och vilka risker för hälsan det innebär.

Hygien och hygienutrymmen

För att kunna upprätthålla en god hygien och minska risker för smittspridning krävs tillräckligt med hygienutrymmen i godtagbara skick samt möjligheter till en god hygien i övrigt.

Toaletter och duschar

Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:889) anger att det ska finnas tillräckligt medtoaletter i eller i anslutning till byggnader där människor vistas en stor del av dygnet. Vidare står det att en bostad ska ge möjlighet att upprätthålla en god personlig hygien, med tillgång till vatten i tillräcklig mängd.

För att se vad som kan vara ett rimligt antal toaletter och duschar i asylboenden har vi tittat på bland annat Boverkets byggregler, Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd för arbetsplatser och två olika branschstandarder. Vår sammanfattande bedömning är:

- antalet toaletter bör vara minst 1 toalett per 5–10 personer
- antalet duschar bör vara minst 1 dusch per 10–15 personer.

Antalet toaletter och duschar måste dock anpassas efter verksamheten och situationen, till exempel om det finns många barn på boendet eller om många behöver använda hygienutrymmena samtidigt. Det innebär att antalet personer per toalett och dusch kan behöva variera och vara såväl högre som lägre. Alla boende måste också ha möjlighet att göra morgon- och kvällstolett utan en orimligt lång väntetid. För att minska kötiderna bör dusch och wc vara åtskilda.

Hygienutrymmena i ett asylboende måste klara den belastning i form av slitage och fukt som antalet boende innebär utan att det blir problem med fukt och mikroorganismer.

För att minska risken att sprida smitta bör det på gemensamma toaletter finnas toalettpapper, rinnande kallt och varmt vatten, flytande tvål och möjlighet att torka händerna på engångshanddukar eller liknande. Sjuka personer bör också ha möjlighet att få en egen toalett, till exempel vid utbrott av magsjuka.

Smittspridning till följd av dåligt städade toaletter räknas som en olägenhet enligt miljöbalken. Det är också en olägenhet om de boende måste hålla sig på grund av att det finns för få toaletter.

Migrationsverket ställer krav på antal toaletter och duschar vid upphandling av asylboenden. För att veta vad som gäller i ett enskilt asylboende kontakta Migrationsverket.

Skötbord

Om det på asylboendet finns gemensamma skötbord för blöjbyten bör dessa vara placerade i ett hygienutrymme med närhet till rinnande varmt och kallt vatten.

Skötdynan behöver vara avtorkningsbar och tåla desinfektionsmedel. Vid skötbordet bör finnas lämpligt desinfektionsmedel, engångsunderlägg, hink med lock samt information till de boende om hur de ska rengöra och desinficera skötdynan.

Risk för smittspridning och affischer om god handhygien

Här hittar du Folkhälsomyndighetens [samlade information om flyktingsituationen](#). Bland annat finns affischer om god handhygien på åtta olika språk och dokumentet Människor på flykt – en riskbedömning av smittspridning.

Livsmedelshantering och matlagningsmöjligheter

I asylboenden med självhushåll, till exempel kollektiva boenden eller lägenheter, får de boende laga sin egen mat i gemensamma kök. I andra boenden förekommer att samtliga måltider ingår och serveras i en matsal. De anläggningar som serverar mat ska följa de lagar som finns om livsmedel och omfattas av miljönämndens livsmedelskontroll.

Boende i självhushåll behöver tillgång till kök som håller en rimlig standard med tåliga ytskikt, godtagbar utrustning och tillräcklig kapacitet på ventilationen. Det är också viktigt att det finns förutsättningar till en god hygien. Eftersom köken används frekvent är slitaget stort på både inredning och utrustning. För att upprätthålla en god hygien behöver ytor där mat bereds vara släta och lätta att rengöra. Skadade ytor och sliten utrustning utgör grogrunder för mikroorganismer. I gemensamma kök i kollektiva boenden bör det finnas flytande tvål och pappershanddukar vid diskhoar och eventuella handfat så att de boende kan tvätta händerna innan de lagar mat. Det bör också finnas [anslag om handhygien](#).

Verksamhetsutövarens egenkontroll bör omfatta att underhålla och rengöra köken samt kontrollera filter i köksfläktar. [Läs mer om egenkontroll här](#).

Köksfläktar

Vid matlagning bildas stora mängder vattenånga och det är viktigt att köksfläktarna har tillräcklig kapacitet att vädra bort matos och fukt, för annars finns risk för fuktskador och mikrobiell tillväxt. För att köksfläktarna ska fungera krävs också att filtren sitter på plats och inte är igengrodda av smuts. [Läs mer om ventilation här](#). [Läs mer om fukt och mikroorganismer här](#).

Hur många kök behövs?

Vad gäller kökens kapacitet bör det finnas en rimlig möjlighet för alla boende att laga frukost, lunch och middag i den mån de behöver. Migrationsverkets egna krav vid upphandling är att köksutrustning såsom spis, frys, kyl och ugn samt uppsättningar av samtlig köksutrustning så som porslin och kastruller ska vara dimensionerad så att 8 personer kan laga sin mat samtidigt. Om detta är tillräckligt får bedömas från fall till fall. Vid en inspektion kan det vara bra att fråga de boende hur de tycker att det fungerar i köken. Kan de laga sin mat när de behöver eller uppstår ofta långa köer?

Mer information hos Livsmedelsverket

- [Livsmedelverket ger mer information om lagar om livsmedel](#)
- [Livsmedelverket ger mer information om livsmedelskontroll](#)

Miljötabaksrök

Rökning är skadligt för hälsan, och om miljötabaksrök (passiv rökning) förekommer på asylboenden är det ett problem för både anställda och boende. Det är viktigt med tydlig information om var rökning är förbjuden respektive tillåten i ett asylboende.

Rökförbud enligt tobakslagen

Migrationsverkets asylboenden omfattas av tobakslagens bestämmelser.

Tobakslagen (1993:581) förbjuder enligt 2 § och 4 § rökning i vissa offentliga miljöer, inklusive lokaler för skol- och barnomsorg, hälso- och sjukvård, gemensamhetslokaler i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård, allmänna färdmedel, restauranger och serveringsställen, hotell och annat tillfälligt boende samt lokaler dit allmänheten har tillträde. Tobakslagen förbjuder även rökning utomhus på skolgårdar och motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem.

Frågan om rökning på asylboenden är inte prövad i domstol, men det är troligt att asylboenden omfattas av bland annat 2 § 3 punkten tobakslagen som förbjuder rökning i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk samt i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård. De kan även omfattas av 4 § som kräver att rökning ska vara förbjuden i ett visst antal rum i inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, till exempel hotell. Antalet rum som omfattas av rökförbud avgörs av ägaren eller motsvarande. I 8 § står det vidare att en arbetstagare inte får utsättas för tobaksrök mot sin vilja i sin arbetslokal eller liknande, och att detta är arbetsgivarens ansvar. Ansvar för att rökförbudet upprätthålls vilar enligt 7 § på den som äger eller disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus.

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för tillämpningen av 2 § och 4 § tobakslagen, och Arbetsmiljöverket för tillämpning av 8 § tobakslagen.

[Folkhälsomyndigheten ger mer vägledning och information.](#)

Migrationsverkets policy

Migrationsverket har själva infört rökförbud i sina lokaler, inklusive boenden. Asylsökande får information om detta när de tilldelas en bostad. För mer information, kontakta Migrationsverket.

Är miljötabaksrök en olägenhet enligt miljöbalken?

Enligt miljöbalken räknas det som en olägenhet för människors hälsa när miljötabaksrök tränger in i en annan bostad på grund av felaktig eller icke fungerande ventilation, felkonstruktioner eller otätheter i väggar.

Radon

Folkhälsomyndighetens riktvärde för radon i inomhusluft är 200 Bq per m³. Riktvärdet gäller för Migrationsverkets asylboenden samt för bostäder, förskolor, skolor och andra allmänna lokaler.

Den som utsätts för förhöjda radonhalter under en längre tid löper ökad risk för att utveckla lungcancer. Det är därför viktigt att kontrollera radonhalten i den inomhusmiljö som människor utnyttjar mest dagligen och hålla den så låg som möjligt. Krav kan ställas på mätning av radon i asylboenden, särskilt som vistelsen på boendet kan vara i flera år. Om halten överskrider riktvärdet behövs åtgärder för att minska radonhalten. Risken för radonexponering ökar dessutom om källarlokalerna används till gemensamhetsutrymmen som allrum, TV-rum, lektionssalar osv. Rutiner för kontroll av radonhalten bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

Folkhälsomyndigheten vägleder i allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken – radon i inomhusluft (FoHMFS 2014:16), och i handboken Radon i inomhusluft finns mer utförlig information.

Övrig information om radon hos Folkhälsomyndigheten

Hälsoeffekter av radon

Den enda kända hälsoeffekten som kan kopplas till radonexponering är lungcancer. Risken ökar vid en längre tids exponering för radon och det är den sammanlagda stråldosen som avgör risknivån. Risken för lungcancer ökar också kraftigt om man dessutom röker eller utsätts för miljötabaksrök (passiv rökning).

Mer information hos andra myndigheter

Strålsäkerhetsmyndigheten har mycket information om radon. De har bland annat tagit fram Metodbeskrivning för radonmätning av bostäder.

I Boverkets byggregler anges ett gränsvärde för radon i nyproducerade hus. Dessutom har Boverket webbplatsen Radonguiden som sammanfattar radonproblematiken. Radonguiden riktar sig främst till allmänheten.

Skadedjur

Skadedjur såsom vägglöss och kackerlackor kan förekomma i asylboenden, till exempel genom att de följer med i bagaget hos dem som kommer till boendet. En hög boendetäthet, hög omsättning på boende och bristande städning ökar risken för att skadedjur ska bli ett problem.

Rutiner för kontroll och åtgärd av skadedjur bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

Ansvar enligt miljöbalken

Miljöbalken anger att bostäder och lokaler för allmänna ändamål ska vara fria från skadedjur. Verksamhetsutövaren (Migrationsverket, fastighetsägaren eller den som driver ett boende) är ansvarig för att bekämpa skadedjur tills de försvunnit. Det är vanligt att verksamhetsutövare har ett avtal med ett bekämpningsföretag. Det skadedjursavtal som en verksamhetsutövare eventuellt har med en skadedjursfirma innebär inte att verksamhetsutövaren har delegerat bort sitt ansvar enligt miljöbalken. Ett avtal täcker normalt sett inte de krav på förebyggande åtgärder, uppföljningar och kontroller som finns enligt miljöbalken.

Förebyggande åtgärder

En förebyggande åtgärd är att inte förvara bagage under sängar, för att underlätta städning och kontroll av skadedjur. Det är därför viktigt att det finns tillräckligt med förvaringsutrymmen, exempelvis garderober. Övriga förebyggande åtgärder kan med fördel diskuteras med auktoriserade skadedjurssanerare.

[Folkhälsomyndighetens information om skadedjur](#)

Mer hos andra

[Kemikalieinspektionens skrift om skadedjur](#)

Skola, förskola och vuxenutbildning

I anslutning till vissa asylboenden finns grundskolor och förskolor för barn. Enligt miljöbalken är de anmälningspliktiga verksamheter och omfattas av miljönämndens tillsyn. I anslutning till många boenden förekommer också utbildningar för vuxna. Dessa verksamheter är inte anmälningspliktiga enligt miljöbalken, men lokalerna omfattas av nämndens tillsyn enligt 45 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899).

Anmälningspliktiga verksamheter

Anmälningspliktiga verksamheter ska anmälas till miljönämnden minst sex veckor innan verksamheten ska påbörjas. Syftet med anmälan är att nämnden i förväg kan ta ställning till om den anmälda verksamheten kan godtas utifrån hälso- och miljösynpunkt. Miljönämnden får också en möjlighet att ge råd och information, begära förändringar eller förbjuda att verksamheten startar.

Verksamhetsutövaren bör tidigt ta kontakt med miljönämnden eftersom det ökar möjligheterna att lokaler och utrustning utformas på ett bra sätt från början. När skolor och förskolor öppnas i anslutning till ett asylboende är processen ofta snabb. För de verksamheter som öppnar utan en föregående anmälan ska nämnden besluta om en miljöstraffavgift. [Mer vägledning om anmälningsplikt hittar du här.](#)

[Folkhälsomyndighetens tillsynsvägledning om förskolor](#)

[Folkhälsomyndighetens tillsynsvägledning om skolor](#)

Arbetsmiljöverket har också tillsyn över förskole- och skolverksamhet

[Arbetsmiljöverket har också tillsyn över förskole- och skolverksamhet gällande arbetsmiljön.](#)

Städning, städbarhet, rengöring och tvätt

Städning och tvätt är viktigt för att upprätthålla en god hygien. Dammspartiklar kan innehålla många olika ämnen som kan påverka människors hälsa negativt, men regelbunden städning tar bort föroreningar och smittämnen från inomhusmiljön och minskar risken för astma och allergi.

Rutiner för städning, rengöring och tvätt bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

Städbarhet

I många asylboenden är slitaget påtagligt till följd av hög genomströmning och många människor på liten yta. För att underlätta städningen bör golvet och andra ytskikt vara av material som är slitstarka och lättstädade. Heltäckningsmattor och andra textila mattor bör undvikas. Ju färre saker, stolar och bord med mera som finns i en lokal, desto enklare och effektivare blir städningen. Ett övermöblerat rum gör att det blir svårstädat. Det är därför viktigt med bra förvaringsutrymmen för att få undan kläder och personliga ägodelar från golvet.

Städning och rengöring

Gemensamhetsutrymmen såsom kök och allrum bör städas minst dagligen eller efter behov. Hygienutrymmen bör städas en eller flera gånger varje dag beroende på belastningen. Storstädning, inklusive höghöjdstädning, av gemensamhetsutrymmen bör ske minst en gång per år men helst flera gånger. Lägenheter och sovrum i tillfälliga boenden eller kollektiva boenden städas av de boende själva. Om detta inte fungerar ska Migrationsverket, fastighetsägaren eller den som driver ett boende se till att utrymmena hålls tillräckligt rena. Det är viktigt att det finns rutiner för regelbundna kontroller och att den städning som utförs är tillräcklig.

Funktionell städutrustning bör finnas till både personal och boende, och om de boende ska städa själva behövs också tydliga instruktioner. För att städningen ska ge ett bra resultat behövs lämpliga metoder och ren städutrustning. Våta städmetoder med rengöringsmedel bör framför allt användas i hygienutrymmen. I övrigt bör våta metoder undvikas; till exempel är linoleumgolvet känsliga för vatten och bör torrmaseras med en syntetisk mopp. En lätt fuktad mopp kan dock användas för att ta bort fläckar på golvet. Städutrustning bör förvaras i ett frånluftsventilerat utrymme.

Tvätt

Verksamhetsutövaren (Migrationsverket eller den som driver ett boende) tillhandahåller täcke, kudde, sänglakan och handdukar till de boende och ser till att bäddutrustning och handdukar är rena vid inflyttning. De boende ansvarar själva för tvätten under tiden de vistas i asylboendet.

Tvätt- och torkmöjligheter för boende bör finnas i tillräcklig utsträckning och inom lämpligt avstånd. Migrationsverkets egna krav är att tvätt- och torkmöjligheter ska finnas inom 200 meters gångavstånd och att det ska finnas två tvättmaskiner per 50 boendeplatser. För mer information, kontakta Migrationsverket.

Bäddutrustning, linne, handdukar och textil städutrustning bör helst tvättas i temperaturer över 70 °C, för att minska risken för smittspridning. Detta kan uppnås om tvätten skickas till ett tvätteri. Används hushållstvättmaskiner bör tvätten tvättas i lägst 60 °C med direkt efterföljande torktumling.

[Lästips vårdhandboken](#)

Temperatur

För låg och för hög temperatur eller drag i en bostad kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Temperaturen inomhus behöver vara minst 20 °C mätt med vanlig temperaturgivare, eller minst 18 °C vid mätning av operativ temperatur. För känsliga grupper gäller att det minst bör vara två grader högre temperatur.

Anordningar för uppvärmning behöver anpassas till typen av boende. Vissa boenden, såsom campingstugor, kanske enbart används sommartid och de behöver då kunna värmas vid kallt och fuktigt väder.

Rutiner för kontroll och åtgärd av temperaturen bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

Folkhälsomyndigheten ger vägledning i allmänna råd om temperatur inomhus (FoHMFS 2014:17) och ger också mer utförlig information i handboken Temperatur inomhus.

Övrig information om temperatur inomhus hos Folkhälsomyndigheten.

Vatten, avlopp och avfall

Frågor om vatten, avfall och i vissa fall avlopp omfattas också av egenkontroll och är en del av miljönämndens tillsynsansvar. Ett asylboende ska ha tillgång till tillräckligt med vatten av god kvalitet till dryck, matlagning och hygien. Om boendet har en egen avloppsanläggning ska den vara rätt dimensionerad. Avfall bör hanteras så att problem med lukt eller skadedjur inte uppstår.

Dricksvatten

Många tillfälliga boenden såsom campingar, stugbyar och konferensanläggningar kan ha egen brunn eller tillhöra en samfällighetsförening för vatten. För asylboenden som har en egen brunn gäller [Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten](#) eftersom boendet är en offentlig verksamhet. Förutom att dricksvattnet ska vara säkert ur kvalitetssynpunkt ska det också finnas i tillräcklig mängd. Det är den som äger brunnen som ansvarar för själva brunnen och vattnets kvalitet och kvantitet.

Problem med dricksvattenkvaliteten beror oftast på mikrobiologisk tillväxt, till exempel av bakterier och parasiter. Andra orsaker kan vara förhöjda halter av arsenik, uran, fluorid och mangan. Den mest uppenbara hälsorisken med dålig dricksvattenkvalitet är akuta problem med mag- och tarmsystemet. Kemiska ämnen i dricksvattnet kan påverka till exempel njurar, skelett och tänder på längre sikt.

[Livsmedelsverkets webbsidor med samlad information om dricksvatten hittar du här.](#)

Legionella

Legionella är en bakterie som kan orsaka två typer av sjukdomar, legionärssjuka och pontiacfeber. Legionärssjuka yttrar sig som en lunginflammation medan pontiacfeber ger mer influensaliknande symtom. Legionella förekommer naturligt i sjöar och vattendrag och finns även i distributionsnät för vatten.

Risken att legionella växer till i vattensystemet ökar om det är låg omsättning i vattenledningarna och varmvattentemperaturen är mellan 20 och 45 °C. Därför bör temperaturen inte understiga 50 °C i någon del av installationen i ett asylboende. Om boendet har en varmvattenberedare bör temperaturen i denna inte understiga 60 °C. Varmvattenberedarens volym och kapacitet behöver också vara anpassad till antalet boende. Annars kanske vattnet inte hinner värmas upp tillräckligt innan det används, med följderna att legionella riskerar att växa till.

Kallvattenledningar som går i närheten av varmvattenledningar eller varma utrymmen bör vara isolerade så att kallvattnet inte värms upp till en temperatur som innebär risk för tillväxt av legionella.

Kontroll och skötsel av anläggningens vattensystem bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

För mer vägledning och information, se [Folkhälsomyndighetens information om legionella](#) och Folkhälsomyndighetens kunskapssammanställning [Legionella i miljön – hantering av smittrisker](#).

[Boverket vägleder om legionella i vattenledningssystem i Boverkets byggregler](#).

Eget avlopp

Om asylboendet har en egen avloppsanläggning eller tillhör en mindre gemensamhetsanläggning ska denna vara dimensionerad för antalet boende. För asylboenden med egen avloppsanläggning gäller miljöbalkens regler om små avloppsanläggningar. [Havs- och vattenmyndigheten vägleder om reglerna för små avloppsanläggningar](#).

Otillräcklig rening av avloppsvatten bidrar till övergödningen i våra vattendrag, sjöar och hav. Det innebär också en risk för smitta om dricksvatten eller badvatten förorenas.

Avfall

Det avfall som uppkommer vid ett asylboende ska hanteras på ett miljö- och hälsomässigt säkert sätt. Bland annat innebär det att avfallet ska förvaras så att problem med lukt eller skadedjur inte uppstår. Avfallet ska också sorteras enligt den kommunala avfallsordningen. [Naturvårdsverket vägleder om reglerna för avfall](#).

Ventilation

Ventilationen är en viktig faktor för att inomhusluften ska vara bra, och den begränsar hur många personer som kan vistas i en lokal eller ett rum.

I asylboenden är det ofta brist på utrymme och boendetätheten är hög, vilket gör att kraven på ventilation är höga. I vanliga bostäder är Folkhälsomyndighetens riktvärden för luftomsättning 0,5 rumsvolym per timme och uteluftflödet 0,35 liter per kvadratmeter och sekund.

Riktvärden för asylboenden

I asylboenden vistas ofta fler personer per ytenhet än i bostäder, och därför bör i stället det personanpassade riktvärdet 4 liter per sekund och person användas. Om fler personer placeras i ett rum eller lokal bör uteluftsflödet anpassas efter detta. Därför krävs oftast mekanisk ventilation, för med självdragsventilation är det oftast inte möjligt att uppnå de tilluftflöden som behövs.

I gemensamma utrymmen eller samlingslokaler där persontätheten kan vara extra hög gäller riktvärdet 7 liter per sekund och person + 0,35 liter per sekund och kvadratmeter. Rutiner för kontroll av ventilationen bör ingå i verksamhetens egenkontroll.

Folkhälsomyndigheten ger vägledning om ventilation i [allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken – ventilation \(FoHMFS 2014:18\)](#). För mer information om ventilation, se [Kompletterande vägledning om ventilation](#).

Ventilation och fläktar i kök

Många asylboenden har kök där de boende kan laga sin egen mat. Ofta används köken intensivt och slitaget är avsevärt eftersom fukthalten i luften kan vara så hög att vatten regelbundet kondenseras på ytor i köket. Det är viktigt att köksfläktarna har kapacitet att vädra bort fukt och matos, för annars finns risk för fuktskador och mikrobiell tillväxt som kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. För att avlägsna vattenånga och matos krävs vanligtvis en möjlighet att forcera frånluftsflödet i köksfläktarna. Forcering av fläktar får inte påverka övrig ventilation i lokalen eller boendet negativt.

Ventilation i duschrum och andra våtutrymmen

I asylboenden är det ofta hög belastning på bad- och duschrutrymmen, med höga fukthalter och slitage på ytmaterial i duschrutrymmen. Risken är stor för fukt- och mögelskador som kan innebära en olägenhet för människors hälsa. Ventilationen måste därför ha tillräcklig kapacitet för att kunna vädra ut fuktig luft.

Folkhälsomyndigheten har inget riktvärde för luftomsättning i dusch- och badrum, men Boverket hade i sina tidigare byggregler krav på permanenta flöden i badrum utan vädringsfönster på minst 15 liter per sekund. Det kan vara en utgångspunkt för dimensionering av ventilationen i duschrum i asylboenden. Troligtvis krävs dock högre flöden för att ventilera ut den fuktiga luften när belastningen är hög, och då

är det bra att kunna forcera ventilationen. I duschutrymmen med flera duschar bör frånluftflödena ökas ytterligare för att undvika problem med fuktskador, och även här bör möjlighet till forcering av flöden finnas.

Viktigt är också att duschutrymmen är utförda i fuktsäkra material som tål långvarig belastning. Det är verksamhetsutövarens ansvar att dimensionera ventilationen efter den belastning som duschutrymmet utsätts för.

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, SE-171 82 Solna **Östersund** Forskarens väg 3, SE-831 40 Östersund.

www.folkhalsomyndigheten.se